

ROUTINGFORMULIER BESTUURSVOORSTEL

datum 27-07-2010 openbaar
onderwerp Beleidsstrategie Openbare Ruimte vanaf 2010

adviseur: Els Cuijpers
afdeling/team: Infra en Wijkbeheer / Uitvoering
rechtstreeks doorkiesnummer en indien noodzakelijk mobiel nummer: (0548) 854 653
geraadpleegde collega's: Jan Bruins Bennie Keurhorst Jeroen Korenromp Melvin Sahupala Henry Schunenburg Han van Veen

bijlagen: notitie: Beleidsstrategie Openbare Ruimte 2010	kopie via mail aan: ☒ afdelingshoofd ☒ geraadpleegden
--	---

behandeling in/door	datum	aard behandeling/karakter van het voorstel
☒ college		informerend
☒ commissie		besluitvormend
☒ raad		besluitvormend
☐ burgemeester		n.v.t.
☐ Ondernemingsraad		n.v.t.
☐ Georganiseerd		n.v.t.
Overleg		

portefeuillehouder: Jan Ligtenberg	contact tussen portefeuillehouder & adviseur:
---------------------------------------	---

	Secretaris	Burgemeester	Stegeman	Ligtenberg	Wolterink	Ter Keurst
akkoord						
bespreken	x	x	x	x	x	x
datum	22-10-2010	28-10-2010	26-10-2010	26-10-2010	28-10-2010	26-10-2010

Voorstel aan het college

Onderwerp

Beleidsstrategie Openbare Ruimte vanaf 2010

Te besluiten tot c.q. beslispunten:

1. Kennis nemen van notitie Beleidsstrategie Openbare Ruimte 2010 (bijlage)
2. In stemmen met de adviezen uit de notitie Beleidsstrategie Openbare Ruimte 2010, te weten:
 - Ook in de toekomst de Beleidsstrategie Openbare Ruimte (groen, wegen en meubilair) voort zetten.
 - Voor de BOR schouw gebruik maken van de landelijke kwaliteitsbeelden van de CROW en accepteren dat deze normering een (geringe) verschuiving van de beoordeling geeft.
 - De CROW kwaliteitsbeelden ook toepassen indien er een beeldbestek wordt opgesteld.
 - Accepteren dat verzorgende maatregelen in gebieden met hogere gebruikersdruk intensiever zijn dan elders.
 - Inrichting afstemmen op de beschikbare beheergelden.
 - Inzicht geven van beheer- en onderhoudskosten bij elke nieuwe ontwikkeling, reconstructie of nieuwe aanleg.
 - Kwaliteitsniveau 'basis' als minimum houden, om hoge kosten in de toekomst te voorkomen. Bezuinigingen kunnen worden gevonden in onderdelen die (te) hoog scoren in de BOR-schouw.
 - Voldoende veiligheid blijven waarborgen. Bezuinigingen kunnen worden gevonden in minder frequent uitvoeren van maatregelen die geen invloed hebben op de veiligheid of kwaliteitsbeeld.
 - Selectief doorvoeren van omvormingen, waardoor na investering bezuiniging op de onderhoudskosten kan worden gerealiseerd.
 - Meer aandacht besteden aan publieksinformatie via krant en website, of andere media-aandacht.

1. inleiding

Met de rapportage Kwaliteit Openbare Ruimte 2009 aan het College en de Commissie, is vastgesteld om het kwaliteitsniveau openbare ruimte na de verkiezingen van 2010 te bezien. Dit gebeurt aan de hand van bijgevoegde notitie (zie bijlage).

2. beoogd effect

Stabiliteit in de kwaliteit van de Openbare Ruimte binnen de gemeente Rijssen-Holten.

3. argumenten

3.1 verder met de Beleidsstrategie Openbare Ruimte (BOR) na 2010
In de bijlage staat beschreven hoe er in de komende jaren kan worden verder gewerkt aan de Beleidsstrategie openbare Ruimte

3.2 de voorstellen geven een verdieping en stabilisering van de Beleidsstrategie Openbare Ruimte
'Sober en Veilig' is een ingeburgerd begrip voor wat betreft het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Door landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen zijn geringe aanpassingen en kaders gewenst. Deze zijn vermeldt als aandachtspunten.

4. aanpak / uitvoering

Na instemming de afzonderlijke aandachtspunten nader uitwerken en detailleren.

overzicht besluiten college/commissie:

parafenbesluit college d.d.:

behandeld in collegevergadering d.d.: 02-11-2010 ☒ O ☐ NO agenda nr.: 3
besluit: ☒ conform; ☐ conform +:
☐:

behandeld in de vergadering van de commissie: ☐ ABZM ☐ GR ☐ MD ☐
d.d.: taakveld:

agenda nr.: 02-11-2010-10-2010
besluit: ☐ conform; ☐ conform + :

Beleidsstrategie Openbare Ruimte 2010

Met de rapportage Kwaliteit Openbare Ruimte 2009 aan het College en de Commissie, is vastgesteld om het kwaliteitsniveau openbare ruimte na de verkiezingen van 2010 te bezien. In het kader van de bezuinigen willen we dit zo efficiënt mogelijk doen. Daarom is onderliggende notitie opgesteld. Hiermee wordt beoogd om een richting aan te geven voor het vervolg van de Beleidsstrategie Openbare Ruimte.

In deze notitie is achtereenvolgens het historisch perspectief, de huidige stand van zaken en de vooruitblik naar de komende jaren opgesteld. Afgesloten met aanbevelingen die via het bijbehorende bestuursvoorstel kunnen worden vastgesteld.

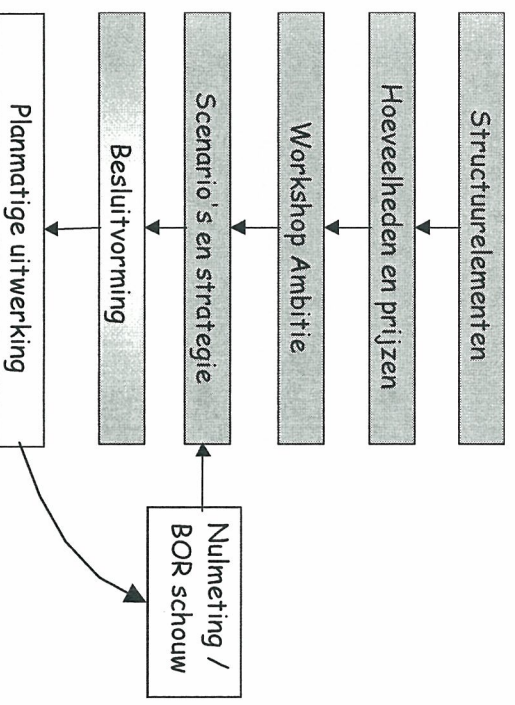
1. Historie

Sinds 2002 hanteert de gemeente Rijssen-Holten de Beleidsstrategie Openbare Ruimte; het vastleggen van de (integrale) kwaliteit van de openbare ruimte aan de hand van kwaliteitsbeelden. Het betreft de integrale onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte op het gebied van groen en wegen. Eventueel later uit te breiden met meubilair, verkeersborden etc.

Bij de start van het proces zijn de volgende processtappen onderscheiden en doorlopen:

Processtappen

1. indelen openbare ruimte in gelijke eenheden; *structurelementen*,
2. a. globaal vaststellen omvang van de openbare ruimte; *hoeveelheden* groen en wegen.
b. vaststellen *eenheidsprijzen* van het onderhoud per onderdeel,
3. *workshop* als raadgegend medium ten behoeve van de toekomstige ambities,
4. uitwerken van ambities in *scenario's en strategie*,
5. de huidige situatie is en wordt gemeten: *nulmeting* in 2002 en vervolgens 2x per jaar de *BOR-schouw*.
6. *besluitvorming* tot ambitie 'Sober en Veilig' in de gehele gemeente, eventueel n.a.v. de BOR schouw te herzien.
7. Vervolg is de *planmatige uitwerking* van het kwalitatieve beleid.

Deze processtappen zijn allemaal doorlopen in 2002 en 2003. Bij de uiteindelijke besluitvorming in 2003 is de keuze gemaakt voor 'Sober en Veilig': geen overmatige beheer- en onderhoudswerkzaamheden, maar dusdanig dat de veiligheid gewaarborgd is. Hierbinnen is uiteindelijk gekozen om geen onderscheid te maken in centrumgebieden, woonwijken of industrieterreinen etc. ofwel in de hele gemeente de beeldkwaliteit 'basis' zoals omschreven in het handboek 'Beeldkwaliteit gemeente Rijssen-Holten' (opgesteld in samenwerking met adviesbureau Oranjewoud).

2. Stand van zaken

Om te beoordelen of de Beleidsstrategie Openbare Ruimte aan de wensen voldoet is jaarlijks, 2x per jaar, een BOR-schouw uitgevoerd. De resultaten en bevindingen van deze schouw zijn regelmatig terug gekoppeld naar de Raad. Ook is een aantal malen met een delegatie van bestuurders (Raad en B&W) zelf buiten geschouwd en zijn andere vergelijkbare gemeenten bezocht. Hiermee is door de bestuurders meer inzicht verkregen in de systematiek.

Aan de hand van de diverse evaluaties over de ontwikkelingen van de Beleidsstrategie Openbare Ruimte en de schouwresultaten is het volgende te concluderen:

- Uit de resultaten van de BOR-schouw blijkt dat de doelstelling 'sober en veilig' in de afgelopen jaren gehaald.
- De werkwijze en aansturing is meer planmatig geworden, waardoor meer efficiënt wordt gewerkt. Dit geldt zowel voor de eigen dienst als voor de uitbestede werkzaamheden (op basis van bestek).
- Achterstanden en oneigenlijke maatregelen in groenonderhoud zijn verminderd door jaarlijkse slechte delen aan te passen, bijvoorbeeld het vervangen van bospiantsoen op plekken waar dit te groot of versleten was.
- Achterstanden in boomonderhoud zijn verminderd door meer planmatig te snoeien.

De valkuil in de BOR schouw is dat er de afgelopen jaren veel (grootschalige) reconstructies zijn uitgevoerd, o.a. vanwege wateroverlast. Deze zijn uitgevoerd op ca. 50% van de schouwlocaties. Bij aanleg hebben deze locaties een (zeer) hoge beeldkwaliteit, waardoor de schouwcores positief worden beïnvloed. Na verloop van tijd krijgt de verharding kleine mankementen (tegels verzakken, gaan scheef liggen, voegenaden worden groter etc.), beplanting krijgt gaten (inboet), etc. Hierdoor vragen deze locaties in de toekomst meer onderhoud/inspanning om op het gewenste kwaliteitsbeeld 'sober en veilig' te blijven.

3. Vooruitblik Beleidsstrategie Openbare Ruimte

Na 8 jaar ervaring met de systematiek van de Beleidsstrategie Openbare Ruimte is het van belang om de balans op te maken en de volgende vragen te stellen:

1. Willen we als gemeente verder met de Beleidsstrategie Openbare Ruimte,
2. Voldoet het middel (beeldkwaliteit en meelatten),
3. Hoe verder met 'Sober en Veilig' na 2010,
4. Is de communicatie voldoende.

3.1. Voldoet Beleidsstrategie Openbare Ruimte (BOR)

Onder de paragraaf 'stand van zaken' is aangegeven wat het totaalpakket van de Beleidsstrategie Openbare Ruimte de afgelopen jaren heeft opgeleverd; planmatiger werken, wegwerken achterstallig onderhoud, inzicht in kwaliteit, monitoring etc. Ook is de communicatie met burgers, bestuurders en aannemers aan de hand van beelden makkelijker gebleken dan in teksten. In de 8 jaar van de toegepaste beleidsstrategie is 'Sober en Veilig' een ingeburgerd begrip geworden.

Dit geeft aanleiding om deze systematiek te blijven voortzetten.
Met de jaarlijkse BOR schouw wordt inzicht verkregen in de kwaliteit van de openbare ruimte en kan worden afgeleid of de gestelde doelstelling 'sober en veilig' wordt gehaald.

Aanbeveling:

- Gezien de resultaten van de afgelopen jaren is het gewenst om in de toekomst de Beleidsstrategie Openbare Ruimte voort te zetten.

3.2. Systematiek Beeldkwaliteit

Het handboek met kwaliteitsbeelden behorend bij de Beleidsstrategie Openbare Ruimte is in 2002 opgezet met de kennis van toen. De Kwaliteitsbeelden zijn per gemeente ontwikkeld en opgesteld, waarbij in enige mate verschillen optreden tussen de verschillende gemeenten in het land. De systematiek van communiceren aan de hand van beelden (plaatjes) is een methode die de afgelopen jaren veel navolging heeft gekregen en landelijk verder is ontwikkeld.

In de afgelopen jaren zijn er landelijk meer kwaliteitsbeelden ontwikkeld om de kwaliteit van de Openbare Ruimte inzichtelijk te maken.

Tevens is de toepassing in de loop van de jaren uitgebreid:

- Beleidsmatig: monitoring van de kwaliteit van de Openbare Ruimte op hoofdlijnen.
- Uitvoerend: opstellen calculatie, aangaan van contracten, aansturen en controleren van de aannemers in de uitvoering (aan de hand van een beeldbestek).
- Planvormend: als leidraad of als beoordeling van de (her)inrichtingen.

Om de kwaliteitsbeelden meer uniform te maken heeft het landelijke normeringinstituut CROW een standaard ontwikkeld voor de beeldkwaliteit in de Openbare Ruimte. Echter deze normering is hoofdzakelijk gericht op de uitvoering en geeft mogelijkheden om de beeldkwaliteit breed in de uitvoering toe te passen (besteksfase, uitvoeringsfase en rekenmethodes). De CROW methode is minder geschikt voor de beleidsmatige monitoring. Bij deze CROW kwaliteitsbeelden wordt uitgegaan van gemiddelde landelijke normen. Deze kunnen afwijken van de tot nu toe gehanteerde Rijssense normen.

De vergelijking tussen de gehanteerde kwaliteiten Beleidsstrategie Openbare Ruimte Rijssen-Holten en de landelijk opgestelde CROW kwaliteiten laten zien dat er veel overeenkomsten zijn. Natuurlijk zijn er ook verschillen. Op hoofdlijnen betekent het dat de gehanteerde kwaliteitsbeelden van de Beleidsstrategie Openbare Ruimte 2002 een hoger kwaliteitsbeeld laten zien dan de landelijke CROW normen. Het grootste verschil is te vinden in de verzorgende kwaliteit (hoog nethedniveau).

In Rijssen-Holten worden de kwaliteitsbeelden tot nu toe gebruikt bij de BOR schouw, het meetinstrument om de kwaliteit van de openbare ruimte jaarlijks te meten en op hoofdlijnen de kwaliteit openbare ruimte te monitoren. Tot nu toe geschiedt deze meting aan de hand van de kwaliteitsbeelden 'Rijssen-Holten'. Als de BOR schouw aan de hand van de CROW normen wordt uitgevoerd, zullen de scores anders uitvallen dan tot nu toe. Dit betekent **niet** dat het zichtbare kwaliteitsbeeld in de openbare ruimte veranderd.

Het voordeel van het toepassen van de CROW kwaliteitsbeelden is dat ze gemakkelijk bij meer disciplines kunnen worden toegepast, o.a:

- bij het opstellen van een beeldbestek (IWU aanbesteding openbaar groen),
- bij het na te streven beeld bij de nieuwe aanleg van voorzieningen in de Openbare Ruimte (IWIN, (her) inrichting, reconstructies etc).

Daarnaast geeft een landelijke systematiek mogelijkheden voor benchmarking

Voor de komende onderhoudsperiode van het openbaar groen wordt overwogen om over te stappen van een frequentiebestek naar een beeldbestek. Een proef hiervoor wordt voorbereid en vindt plaats in de 2^e helft van 2010. Hiermee wordt mee gegaan met de landelijke trend. Onderzocht wordt nog of het voordelen heeft. Gekeken wordt naar

- voordelen bij de aansturing van de aannemer,
- voordelen voor de burger; het resultaat van het beeld in de openbare ruimte,
- voordelen bij het toezicht houden.

Om de mogelijkheid open te houden voor een beeldbestek, wordt voorgesteld om voor de schouw van de Beleidsstrategie Openbare Ruimte, over te stappen van de 'eigen' kwaliteitsbeelden naar de CROW-beelden die landelijk worden gehanteerd.

Aanbeveling:

- Voor de BOR schouw gebruik maken van de landelijke kwaliteitsbeelden van de CROW en accepteren dat deze normering een (geringe) verschuiving van de beoordeling geeft.
- De CROW kwaliteitsbeelden ook toepassen indien er een beeldbestek wordt opgesteld.

3.3. Sober en veilig na 2010

Differentiatie

Bij de besluitvorming 2003 is de keuze gemaakt om geen onderscheid te maken in gebieden met hogere of lagere beeldkwaliteit (aan de hand van de gebiedsindeling uit processtap 1, structurelementen); alle gebieden worden onderhouden volgens beeldkwaliteit 'basis'.

In de praktijk blijkt dat bepaalde gebieden basis tot hoog scoren. Dit kan worden veroorzaakt door een hoog niveau van onderhoud. Anderzijds wordt dit veroorzaakt door de inrichting van de openbare ruimte. Door toepassing van bepaalde (hoogwaardige) beplantingen, meubilair en/of verhardingsmaterialen kan een locatie een ander kwaliteitsbeeld krijgen dan elders, ondanks dezelfde kwaliteit van onderhoud.

Uit de schouw van de afgelopen jaren blijkt dat bepaalde locaties in geringe mate een hoger kwaliteitsbeeld laten zien dan het gemiddelde beeld in Rijssen-Holten. Het betreft vooral de 'visitekaartjes' van de gemeente, zoals:

- accentpunten (rotondes, monumenten) en parken
- begraafplaatsen,
- (winkel)centrum Holten, (winkel)centrum Rijssen.

Op deze locaties wordt de beeldkwaliteit sterk bepaald door de inrichting.

Gebruikersdruk

Een ander aspect is dat op een aantal locaties de gebruikersdruk dusdanig hoog is dat een grotere inspanning moet worden verricht om de beeldkwaliteit 'basis' te realiseren. Dit is o.a. aan de orde in de (winkel)centra. Met name de verzorgende werkzaamheden vragen een intensievere frequente, bijvoorbeeld:

- papierbakken worden intensiever gebruikt en moeten vaker geleegd om verdere vervuiling en verpaupering tegen te gaan,
- schadeherstel aan meubilair, verharding en beplanting wordt sneller uitgevoerd om kans op vervolgschade te voorkomen,
- graffiti wordt intensief verwijderd om verdere verloederling tegen te gaan.

Om op deze plaatsen de beeldkwaliteit 'sober en veilig' te hanteren moet een grotere inspanning worden verricht dan elders in de gemeente.

Grip op kosten

Tot nu toe wordt bij de inrichting van reconstructie-, herinrichting- of renovatiegebieden (nagenoeg) geen rekening gehouden met de na te streven beeldkwaliteit 'sober en veilig' bij het onderhoud. Dit kan betekenen dat materialen worden gekozen of een wijze van inrichten, die meer intensief onderhoud vragen om aan het kwaliteitsbeeld te kunnen voldoen.

Om in de toekomst grip op de onderhoudskosten te houden zonder aan kwaliteit in te verliezen, zijn er een aantal mogelijkheden:

- bij elke vorm van vernieuwing of uitbreiding van de openbare ruimte deze volgens de uitgangspunten van 'Sober en Veilig' inrichten. Hiervoor moet een leidraad worden opgesteld (LIOF).
- bij elke vorm van vernieuwing, uitbreiding, of ontwikkeling van de openbare ruimte een (globale) raming van de vervangings- en onderhoudskosten bijsluifen.

Aanbeveling:

- Accepteren dat verzorgende maatregelen in gebieden met hogere gebruikersdruk intensiever zijn dan elders.
- Inrichting afstemmen op de beschikbare beheergelden
- Inzicht geven van beheer- en onderhoudskosten bij elke nieuwe ontwikkeling, reconstructie of nieuwe aanleg.

Bezuinigingen

De bezuinigingsdiscussies zijn in volle gang. Voor de beleidstrategie is het van belang om op hoofdlijnen uitgangspunten aan te geven. De detaillering volgt bij de aan te leveren scans. Van belang is het om niet in de valkuil te stappen om nu maatregelen te treffen die op korte termijn een bezuiniging realiseren en op lange termijn hogere kosten geven. Ook maatregelen in frequente verlagen is niet altijd een werkelijke bezuiniging. Bij bepaalde maatregelen (bijvoorbeeld schoffelen) wordt in de tussenliggende periode zoveel achterstand opgelopen dat de uitvoering van de laagfrequente maatregel veel meer tijd kost per maatregel dan het uitvoeren van diezelfde maatregel bij een hogere frequentie van uitvoeren. Bij andere maatregelen (bijvoorbeeld terugzetten beplantingen) heeft het verlagen van de frequentie nagenoeg geen effect op de uit te voeren maatregelen. Echter bij het overstappen naar de aansturing van de uitvoeringsmaatregelen op 'beeldkwaliteit' is frequentie (bij een aantal maatregelen) niet meer van toepassing.

Bij het realiseren van bezuinigingen wordt aanbevolen om niet te tornen aan de uitgangspunten van 'Sober en Veilig':

- Kwaliteit van het onderhoud overal hanteren op niveau basis.
- Voldoende veiligheid voor burgers garanderen.

Kwaliteit van het onderhoud dient minimaal op 'basis' te worden gehouden. Wordt een lager kwaliteitsniveau geaccepteerd dan betekent dit op langere termijn dat er achterstallig onderhoud optreedt waardoor het eerder noodzakelijk is om vervanging of herinrichting van de openbare ruimte uit te voeren. Dit geeft hogere kosten! Op dit moment zit de score kwaliteit openbare ruimte tussen basis en hoog. Bezuinigingsmaatregelen kunnen worden gevonden in maatregelen bij categorieën die nu relatief hoog scoren, zoals overgroei beplanting, netheid en verzorging.

Daarnaast dient voldoende veiligheid te worden geboden voor burgers; geen verkeersonveilige situaties door het achterwege laten van het snoeien van uitzichthoeken. Daarentegen komt de veiligheid niet in het geding als het terugzetten van plantsoen in frequentie wordt verminderd, bijvoorbeeld van 1x per 4 jaar, naar 1x per 6 jaar. Bij bomen ligt dit veiligheidsaspect weer anders.

Aan beide uitgangspunten wordt niet getornd indien plantsoen wordt omgevormd van een categorie met hogere onderhoudskosten naar een categorie met minder onderhoudskosten per m², zoals bijvoorbeeld omvorming van vaste planten naar heesters, of omvorming van heesters naar (grootschalig) gazon. Omvormingen moeten selectief en afgewogen plaats vinden. Bovendien moet eerst een investering worden gedaan om op een later moment de onderhoudskosten te kunnen verlagen en de bezuiniging te realiseren.

Aanbeveling:

- Kwaliteitsniveau 'basis' als minimum houden, om hoge kosten in de toekomst te voorkomen.
- Bezuinigingen kunnen worden gevonden in onderdelen die (te) hoog scoren in de BOR-schouw
- Voldoende veiligheid blijven waarborgen. Bezuinigingen kunnen worden gevonden in minder frequent uitvoeren van maatregelen die geen invloed hebben op de veiligheid of kwaliteitsbeeld.
- Selectief doorvoeren van omvormingen, waardoor na investering bezuiniging op de onderhoudskosten kan worden gerealiseerd.

3.4. Communicatie

In de achterliggende jaren is in bij de aanvang van de Beleidsstrategie Openbare Ruimte gecommuniceerd met maatschappelijke belangengroeperingen, zoals de middenstand, natuurorganisaties, woningbouwverenigingen etc. Zij zijn betrokken geweest bij de workshop om de ambitie van de gemeente te bepalen. In een later stadium zijn deze groeperingen geïntormeerd over de bestuurlijke besluiten en het vervolgtraject.

Communicatie met de (individuele) burger heeft nagenoeg niet plaats gevonden. Wel wordt een en ander toegelicht op wijkavonden of bij klachten. In de toekomst zou de communicatie meer aandacht moeten hebben. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een informatieve folder samen te stellen van de belangrijkste kwaliteitsbeelden en deze huis-aan-huis te verspreiden (een voorbeeld is als bijlage opgenomen). Dit kan worden begeleid door media-aandacht in de vorm van een artikel in de krant en op de website.

Aanbeveling:

- Meer aandacht besteden aan publieksinformatie via krant en website, of andere media-aandacht.

4. Conclusies

Na 8 jaar Beleidsstrategie Openbare Ruimte is 'sober en veilig' een ingeburgerd begrip bij bestuurders en beheerders. In dit traject zijn positieve resultaten bereikt. Het middel van kwaliteitsbeelden in combinatie met 2x per jaar schouwen geeft voldoende inzicht en informatie voor monitoring.

Voor de toekomst zijn er een aantal aanbevelingen, die in onderstaand worden samengevat.

t.a.v. het instrument Beleidsstrategie Openbare Ruimte

- Gezien de resultaten van de afgelopen jaren is het gewenst om in de toekomst de Beleidsstrategie Openbare Ruimte (groen, wegen en meubilair) voort te zetten.

t.a.v. de systematiek

- Voor de BOR schouw gebruik maken van de landelijke kwaliteitsbeelden van de CROW en accepteren dat deze normering een (geringe) verschuiving van de beoordeling geeft.
- De CROW kwaliteitsbeelden ook toepassen indien er een beeldbestek wordt opgesteld.

t.a.v. toepassing na 2010

- Accepteren dat verzorgende maatregelen in gebieden met hogere gebruikersdruk intensiever zijn dan elders.
- Inrichting afstemmen op de beschikbare beheergelden.
- Inzicht geven van beheer- en onderhoudskosten bij elke nieuwe ontwikkeling, reconstructie of nieuwe aanleg.
- Kwaliteitsniveau 'basis' als minimum houden, om hoge kosten in de toekomst te voorkomen. Bezuinigingen kunnen worden gevonden in onderdelen die (te) hoog scoren in de BOR-schouw.
- Voldoende veiligheid blijven waarborgen. Bezuinigingen kunnen worden gevonden in minder frequent uitvoeren van maatregelen die geen invloed hebben op de veiligheid of kwaliteitsbeeld.
- Selectief doorvoeren van omvormingen, waardoor na investering bezuiniging op de onderhoudskosten kan worden gerealiseerd.

t.a.v. communicatie

- Meer aandacht besteden aan publieksinformatie via krant en website, of andere media-aandacht.

